

BAKARA 6-7. ÂYETLER BAĞLAMINDA İNKÂRCILARIN DURUMU

Abdurrahman ALTUNTAŞ*

Öz

Bu makalede Bakara sûresinin 6-7. âyetleri kâfirlerin durumu bağlamında ele alınıp incelenecektir. Bu âyetlere göre kâfirlerin peygamber tarafından uyarılıp uyarılmaması fark etmemektedir. Onlar iman edecek değillerdir. Onların hakkı kabul etmemeleri neticesinde, Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiş, gözlerine de perde çekmiştir. Onlar için büyük bir azap hazırlamıştır. Çünkü onlar peygamber tarafından yapılan uyarılara kulak asmamışlardır. Bunun üzerine de Allah, onların hakkı bilme ve tanıma özelliklerini ortadan kaldırmıştır. Kâfirlerin iman etmemelerinde önceden belirlenmiş bir durumun olup olmadığı tespit edilmesi gerekli bir husustur. Kâfirlerin kalplerinin ve gözlerinin mühürlenmesi ve gözlerine perde çekilmesi özgür bir şekilde yaptıkları tercihlerin bir sonucudur. Yani burada onlar için herhangi bir ilahi takdir edilmişlik durumu söz konusu değildir. Onların iman etme potansiyelleri ellerinden alınmamıştır. Bu âyetler başta olmak üzere Kur'an'daki ilgili âyetler kişinin özgürlüğü bağlamında ele alınıp incelenecektir. Çünkü Kur'an'ın bir kısmı diğer bir kısmını tefsir eder. Yer yer konuyla ilgili hadislere de yer verilecektir. Makalemizdeki temel amaç, kâfirlere yönelik âyetlerde yer alan bu ifadelerin ilahi bir tercih mi yoksa onların yapıp etmelerinin bir neticesi mi olduğu tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Tefsir, Kur'an, Âyet, Kâfir, Özgür İrade, Uyarma.

THE SITUATION OF THE UNBELIEVERS IN THE CONTEXT OF THE SIXTH-SEVENTH VERSES OF THE CHAPTER OF THE HEIFER OR THE COW/ SURAH AL-BAQARAH

Abstract

In this article, the sixth-seventh verses of the Chapter of the Heifer or the Cow/Surah al-Baqarah will be examined while addressing and discussing in the context of the situation of the Unbelievers. According to the these verses, there is no any difference between the warning of the Unbelievers by the Prophet and not warning them by him. They will not have faith absolutely. In consequence of their nonacceptance of the right, God had put under seal their hearts and the ears and He had obfuscated to their eyes too. He had prepared enormous torment because they had ignored the advices and they had not pay an attention to the warnings of the Prophets. Thereupon God had annihilated their feature of knowing and recognizing

Atf / Citation: Altuntaş, Abdurrahman. "Bakara 6-7. Âyetler Bağlamında İnkârcıların Durumu / The Situation Of The Unbelievers In The Context Of The Sixth-Seventh Verses Of The Chapter Of The Heifer Or The Cow/ Surah Al-Baqarah". Gifad: Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi / The Journal of Gümüşhane University Faculty of Theology 10/19 (Ocak/January 2021/1): 1-14.

* Doç. Dr., Öğretim Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tefsir ABD, İleti Adres: abdaltuntas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8578-8436.

the right. The issue is the existence of the specified situation in the Unbelievers' disbelief in advance is a required subject to establish. The seal of the Unbelievers' hearts and ears and the obfuscation to their eyes are the result of their preference at liberty. In other words, at this place the sacred assessed situation in any form is not in question for them. Their potentiality of having faith will not be bereaved from them. Especially these verses and the related verses in the Qur'an will be discussed in the context of the freedom of the individual because the part of the Qur'an has interpreted the other part of the Qur'an. The related hadiths about the subject will be taken a place in this study from place to place.

The main purpose in our article is to discuss whether these expressions in the verses against unbelievers are a divine choice or a result of their actions.

Keywords: The Comment of the Qur'an, The Qur'an, Verse, The Unbeliever, Freewill, Warning.

Giriş

Bu makalede Bakara sûresi 6. ve 7. âyetler bağlamında inkârcıların durumu ele alınacaktır. İnkârcıların ilahi mesaja karşı gösterdikleri tavır Kur'an tarafından eleştirilmektedir. Bu tavrın sebepleri üzerinde durulacaktır. Ayrıca kalplerin ve kulakların mühürlenmesi, gözlere perde çekilmesi gibi sonuçlar Kur'an bütünlüğü çerçevesinde değerlendirilecektir.

Bu âyetlere göre kâfirler peygamberler tarafından uyarılsa da uyarılmasa da iman edecek değillerdir. Onların kalpleri ve kulakları Allah tarafından mühürlenmiştir. Kâfirlerin gözlerinde bir perde vardır ve bu yüzden hakkı görüp kabul etmezler. Bunlar, gösterdikleri tavır ve davranış sebebiyle Allah tarafından büyük bir azaba çarptırılacaklardır.

Kur'an'a göre insan davranışlarında özgürdür. Onun için önceden bir takdir edilmişlik durumu söz konusu değildir. Kur'an âyetlerini anlarken sadece belirli âyetleri ele alarak inceleyip bir değerlendirme yapmak bizi olumsuz sonuçlara götürebilir. Âyetler bir bütünün parçaları olarak kabul edilmeli ve buna göre değerlendirilmelidir.¹

Âyetlerin zahirine bakıldığında ilk etapta inkârcılardan iman etme potansiyellerinin alındığı izlenimi oluşabilir. Fakat Kur'an'a bir bütün olarak baktığımızda böyle bir durumun olmadığını anlarız. Çünkü Kur'an'ın diğer âyetlerinde insanın çabasına, tercihlerine ve seçme yetkisinin kendisine verildiğine değinilir.² Yani insan dünya hayatında özgür bir bireydir ve yaptığı tercihlerden de 2sorumludur. Onun için önceden belirlenen bir kader söz konusu değildir.

Kur'an, bir yandan peygamberin uyurma emriyle görevlendirildiğini belirtirken diğer yandan da hakkı kabul etmeyenlerin kendilerine hidâyet yolunu gösteren peygamberlere olumsuz cevap verdiklerinden bahsetmektedir. Kişinin kendi iradesini kullanarak peygamberlerin iman davetine olumsuz cevap vermesi

¹ bk. Halis Albayrak, *Kur'an'ın Bütünlüğü Üzerine* (İstanbul: Şule Yayınları, 1996), 20-26.

² en-Nisâ 4/115; es-Saf 61/5; en-Necm 53/39-40; el-Haşr 59/18.

neticesinde Allah bu kimselerin kalplerini ve kulaklarına bir şekilde kapatmakta, iman etme potansiyellerini ellerinden almaktadır. Ayrıca Allah bu kimselerin gözlerine perde indirmekte, hakikati görme yetilerini ellerinden almaktadır.

Bu olumsuz cevap vermede muhatapların seçme ve irade hürriyetlerinin olup olmaması önemlidir. Kur'an'ın bütününe dikkate alarak söylenebilir ki kişi inanıp inanmamakta serbesttir. Fakat gösterdiği davranış sebebiyle Allah tarafından bir mükâfat ve ceza gibi bir sonuç kendisini beklemektedir. Âyette zikri geçen kâfirler ve hakkı duymaya yanaşmayanlar açısından peygamber tarafından uyarma ve uyarılmama bir şeyi değiştirmemekte onlar iman etmeye yanaşmamaktadırlar.

Şimdi ilgili âyetleri konularına göre ele alıp inceleyelim.

1. Kâfirleri Uyarmak ve Uyarmamak Birdir, Onlar İman Etmezler

Buraya kadar olan âyetlerde Allah Teâla muttakilerin vasıflarını zikretmiş, onların Allah katında yakınlığı elde etmelerini sağlayan sıfatlardan söz etmişti. Ayrıca kitabın onlar için bir hidâyet kaynağı bir lütuf olduğunu beyan etmişti. Bundan sonra, bu kimselerin zıttı bir konumda olanları, yani kendilerine ilâhî lütfun ve hidâyetin fayda vermediği, kitabın kendilerine gönderilip gönderilmemesinin ve peygamberin uyarıp uyarmamasının kendileri için eşit olan inatçı ve isyankâr kâfirleri zikretmektedir.³

İlgili âyet şu şekildedir: *إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ* “Gerçek şu ki, kâfir olanları (azap ile) korkutsan da korkutmasan da onlar için birdir; iman etmezler.”⁴

İlk önce âyette geçen “Küfür” kelimelesini ele alalım. “Küfür” kelimesinin lügat manası “örtmek”tir. Araplara göre küfrün temel manası “bir şeyi örtmek”tir. Bu yüzden karanlığı ile eşyayı örttüğünden dolayı geceye bu isim verilmiştir.⁵ “Küfr” imanın zıttıdır. Aynı zamanda küfür nankörlük anlamına gelir ki bu da şükürün zıttıdır. Küfür nimetin inkâr edilmesi anlamına da gelmektedir.⁶

³ Zemahşerî, *el-Keşşaf an Hakaiki Gavamizi't-Tenzil ve Uyuni'l-Ekavil fi Vucühi't-Te'vil*, thk. Muhammed Abdul-Selâm Şâhin (Lübnan: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2009), 1/55; İsmâil Hakkı Bursevî, *Muhtasar Ruhü'l-Beyan tefsiri*, ihtisar eden. Muhammed Ali Sabuni, (İstanbul: Damla Yayınevi, ts.), 1/71.

⁴ el-Bakara 2/6.

⁵ Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Tefsirü't-Taberi = Câmiü'l-Beyân an Te'vili ayi'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî (Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 2003/1424), 1/262; Râgıb el-İsfehânî, *el-Müfredât fi Ğarîbi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Seyyid Kılani (Beyrut: Daru'l-Ma'rife, ts.), 433; Nâsirüddîn Ebû Saïd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî, *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te'vil*, Takdim: Mahmud Abdulkadir Arnavut, (Beyrut: Daru'l-Sadr, 2004), 1/27; Neseî, Ebü'l-Berekât, *Tefsirü'n-Neseî*, thk. Zekeriyya Umayrat (Lübnan: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2008), 1/19; Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili* (b.y. Eser Neşriyat, 1979), 1/207; Necmeddin Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, çev. Muhammed Coşkun, (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019), 1/398; *Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir*, haz. Hayreddin Karaman, Mustafa Çağrıç, İbrahim Kafi Dönmez, Sadrettin Gümüş (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007), 1/75.

⁶ İbn Manzûr, “kfr”, *Lisânü'l-Arab* (Beyrut: Dâru Sadr, 2011), 5/144; Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/400. Kurtubî, Muhammed b. Ahmed, *el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'an* thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî, (Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2006), 1/280.

Ayrıca çiftçiye de “kâfir” denilir. Çünkü çiftçi tohumları örtmektedir.⁷ İstilah olarak küfür, peygamberden geldiği zaruri olarak bilinen bir şeyi inkâr etmektir.⁸ Buna göre küfrün en büyüğü Allah’ın birliğini, şeriatı veya da peygamberliği inkâr etmektir.⁹ Yani Hz. Peygamber’in getirmiş olduğu zaruri olarak bilinen şeylerin, herhangi biri hususunda onu tasdik etmemektir. Mesela, yaratıcının varlığı, O’nun âlim, kadir olduğu veya Hz. Muhammed’in nübüvvetini veya Kur’an’ı Kerim’in doğruluğunu veyahut namazın, zekâtın, orucun ve haccın farz olması gibi dini ahkâmı inkâr eden kimse kâfir olur.¹⁰ Buna göre, Kur’an-ı Kerim’in tamamının veya bir kısmının vahiy ürünü olmadığını kabul etmek ve Kur’an’ın içerisinde bulunan herhangi bir hususu benimsememek küfürdür.¹¹

Âyette geçen “Kâfirler” den kimlerin kastedildiği hususunda farklı görüşler ortaya atılmıştır. İbn Abbas’ın aktardığına göre, burada zikredilen “kâfirler” den maksat, Rasulullah döneminde Medine çevresinde yaşayan Yahudiler veya Yahudilerin inatçı reisleridir. Allah Teâla, Hz. Peygamberi tanımları ve onun kendilerine ve bütün insanlığa gönderilen bir peygamber olduğunu bilmelerine rağmen onlar onu inkâr etmiş ve yalanlamışlardı.¹² Medine Yahudileri Resulullah’ın hak Peygamber olduğunu bildikleri halde onun nübüvvetini inkâr ettiler, bunu insanlardan gizlediler.¹³ Diğer müfessirler ise burada kastedilenlerin Ebu Leheb, Ebu Cehil, Velid b. Muğire gibi bir grup müşrik olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁴ Bu âyetin Bedir savaşında öldürülenler hakkında indiği de rivayet edilmiştir.¹⁵

Kur’an-ı Kerim’de k-f-r kökü farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Birinci anlam inkâr etmektir. Bu konuda şu âyetleri örnek olarak verebiliriz:

“Allah onlar için şüphe edilmeyen bir vade takdir etmiştir, fakat zalimler, inkârlarında yine de ısrar ederler”¹⁶

“O’nu inkâr edenlerin ilki siz olmayın”¹⁷

“Küfür” Kur’an’da nimeti örtmek yani nankörlük anlamında da kullanılmaktadır. Nitekim şu âyette “kâfir” nankörlük yapan kişi anlamında kullanılmıştır:

⁷ İsfahânî, *el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur’ân*, 433; Beyzâvî, *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te’vil*, 1/27; Neseî, *Tefsirü'n-Neseî*, 1/19; Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/400.

⁸ Beyzâvî, *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te’vil*, 1/27.

⁹ İsfahânî, *el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur’ân*, 433-434.

¹⁰ Fahreddin er-Râzî, *Tefsirü'l-Fahri’r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir* (Beirut: Daru'l-Fikr, 1981), 2/42.

¹¹ Mustafa Sinanoğlu, *“Küfür” Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 26/536.

¹² Taberî, *Tefsirü't-Taberî = Câmiü'l-Beyân an Te’vili ayi'l-Kur’an*, 1/258; Râzî, *Tefsirü'l-Fahri’r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir*, 2/44; Kurtubî, *el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur’an*, 1/281; Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/402.

¹³ Taberî, *Tefsirü't-Taberî = Câmiü'l-Beyân an Te’vili ayi'l-Kur’an*, 1/262.

¹⁴ Râzî, *Tefsirü'l-Fahri’r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir*, 2/44.

¹⁵ Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/410.

¹⁶ el-İsrâ 17/99.

¹⁷ el-Bakara 2/41.

"Firaunun Musa'ya: "Biz seni çocukken yanımıza alıp büyütmedik mi? Hayatının birçok yıllarını aramızda geçirmedin mi? Sonunda yapacağını da yaptın. Sen nankör birisin" dedi."¹⁸

"O halde beni anın, ben de sizi anayım; bana şükredin sakın nankörlük etmeyin"¹⁹

Zikredeceğimiz âyette "kefere" fiili "tanımamak" anlamında kullanılmıştır: "...Sonra kıyamet gününde kiminiz kiminizi inkâr edip tanımayacak; kiminiz kiminize lânet edecektir..."²⁰

Kur'an'da "كفر" kökünden türeyen "كفار" kelimesi çiftçi anlamında kullanılmıştır: "Bu, tıpkı bir yağmura benzer ki, bitirdiği ot, çiftçilerin hoşuna gider."²¹

Bakara sûresi 6. âyette geçen "inzar", günahlardan menetmek suretiyle, Allah'ın azabından korkutmaktır.²² Yine "inzar", bir şeyin akıbetindeki tehlikeyi güzelce anlatmak, o tehlikeye dikkat çekmek, uyarmak,²³ korku veren bir şeyden sakındırmak için bildirmek, doğru yolu göstermek²⁴ gibi anlamlara gelmektedir.

Yukarıda ifade ettiğimiz âyete göre küfretmiş olanlar, yani hakkı ve hakikati gizleyenler için uyarma veya uyarmama iman etmeleri hususunda bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü onlar peygamberin getirmiş olduğu şeye iman etmezler.²⁵ Yani iman etme hususunda Peygamberin onları uyarması veya uyarmaması herhangi bir değişikliğe sebep olmamaktadır.²⁶ Hz. Peygamber onların iman etmesini çok istemesine rağmen Allah onların iman etmeyeceklerini bilmektedir.²⁷ Allah burada onların iman etmeyeceklerini peygamberine bildirmiştir.²⁸ Kâfirler peşin fikirli, inatlarının, kibir ve gururlarının esiri olan insanlardır. Onların gönülleri hakka kapalı, basiretleri perdelidir. Allah'ın kendilerine vahyettiği sözü anlamazlar. O'nun nurunu görmezler. Çünkü madde onlar için asıldır. Onların küfrü o derecedir ki onları uyarmak veya uyarmamak birdir, onlar iman etmezler.²⁹ Kâfirlerin peygamberin kendileri için yaptığı daveti kabul etmemelerinde kibir, gurur, haset, bencillik, maddi unsurlar, taklit, kendine beğenme gibi hususlar etkili olmuştur. Hakkı kabul etmeyen bu inkârcılar çeşitli nedenlerle bunu kabul etmeye yanaşmamışlardır. Nitekim peygamberler tarihine baktığımızda bazen kibir bazen çekememezlik bazen de maddi kaygılar nedeniyle kâfirler iman etmekten imtina etmişlerdir.

¹⁸ eş-Şuarâ 26/18-19.

¹⁹ el-Bakara 2/152.

²⁰ el-Ankebût 29/25.

²¹ el-Hadîd 57/20.

²² Râzî, *Tefsirü'l-Fahri'r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir*, 2/47.

²³ Hasan Basri Çantay, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm* (İstanbul: Elif Ofset, 1979), 1/14.

²⁴ Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, 1/209.

²⁵ İbn Kesir, Ebü'l-Fidâ, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*, thk. Mustafa es-Seyyid Muhammed vd. (Kahire: Müessesetu Kurtuba; Mektebetü'l-Evladi's-Şeyh li't-Türas, 2000/1421), 1/286.

²⁶ Neseî, *Tefsirü'n-Neseî*, 1/19.

²⁷ Mahallî-Süyûtî, *Tefsirü'l-Celaleyn* (İstanbul: Salah Bilici Kitabevi Yayınları, ts.), 1/3.

²⁸ Mâtürîdî, *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, thk. Murat Sülün, müracaa Bekir Topaloğlu (İstanbul: Mizan Yayınevi, 2007), 1/33.

²⁹ Süleyman Ateş, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri* (İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1989), 1/104.

Kur'an-ı Kerim de her hangi bir kişinin iman etmesine engel bulunmadığına dair birçok âyet vardır. Bunlardan birkaçı şöyledir: "İman etselerdi, onlara ne olurdu",³⁰ "onlara ne oluyor da iman etmiyorlar"³¹, "onlara ne oluyor da, öğütten yüz çeviriyorlar".³²

Allah insanlara peygamber göndererek onları uyarmıştır. Nitekim âyetlerde bu durum şu şekilde ifade edilir: "Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdik ki, peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."³³ "Eğer onları ondan önce bir azaba uğratarak yok etseydik: "Rabbimiz! Bize bir peygamber gönderseydin de, alçak ve rezil olmazdan önce âyetlerine uysaydık, olmaz mıydı?" diyeceklerdi."³⁴ Bu âyetlere göre Allah insanlara hiçbir mazeret bırakmamıştır. Eğer, Allah'ın onların inkâr edeceklerini bilmesi ve onların kâfir olacaklarını haber vermesi, onların iman etmelerine mani olsaydı, şüphesiz bu onlardan Allah'ın azabını ortadan kaldıracak gerekçelerin en güçlüsü, mazeretlerinin en büyüğü olurdu. Bu sebepten, Allah'ın onların iman etmeyeceklerini bilmesi ve haber vermesi, hiç birisinin iman etmesine mani olmadığı sonucunu ortaya çıkarır.³⁵ Yani Allah insanlara Peygamberler göndererek onları iman etmeye çağırması, onlara bir tercih hakkı tanımıştır.³⁶ Onların iman edip inkârdan vazgeçme durumu olmasaydı, yani onların inkâr edecekleri kesin olarak belli olsaydı o zaman peygamber gönderilmesinin anlamı olmazdı. Fakat onlar seçim haklarını da kullanarak iman etmeye yanaşmamışlardır.

Bu, kâfirleri kınamak, küfürlerinden menetmek ve yaptıkları şeyin çirkin olduğunu ortaya koymak için indirilmiştir. Şayet onlar, iman etmekten alıksalar ve iman etmeye muktedir olmasalardı, o vakit onlar kesinlikle yaptıkları bu davranıştan dolayı kınanmazlardı, mazur sayılırlardı.³⁷ Yani bu âyetle kâfirlerin uyarıya karşı tutumları ortaya konuyor. Yoksa sürekli ve kalıcı bir duruma yani iman etmemelerinin sürekli olmasına işaret edilmiyor. Çünkü kâfir olarak nitelendirilenlerin birçoğu, daha sonra Hz. Peygamber hayattayken hakikati görüp iman etmişlerdi. Dolayısıyla buradaki yargı, inkâr eden ve küfür üzere ölenler için gerekli ve kalıcıdır.³⁸ Yani küfründe inat edenler ve bunda sürekli ısrar edenler için bu hüküm geçerli olmaktadır. Yoksa her kâfir için hiçbir zaman iman etmez şeklinde bir genelleme doğru değildir. Bu hüküm küfürde inat edip iman etmeye hiç yanaşmayan kâfirler için geçerlidir.

Ayrıca Kur'an Allah ve Resulünün aleyhine, kâfirlerin bir delili olsun diye değil, aksine Allah ve Resulünün kâfirler aleyhine bir hücceti olsun diye inzal edilmiştir. Bu durumda, Allah'ın onların durumunu bilmesi ve bundan haber vermesi, onların iman etmelerine engel bir durum olsaydı, onların şöyle demeye

³⁰ en-Nisâ 4/39.

³¹ el-İnşikâk 84/20.

³² el-Müddessir 74/49.

³³ en-Nisâ 4/165.

³⁴ Tâhâ 20/134.

³⁵ Râzî, *Tefsirü'l-Fahri'r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir*, 2/48.

³⁶ el-Kehf 18/29.

³⁷ Râzî, *Tefsirü'l-Fahri'r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir*, 2/48-49.

³⁸ Muhammed İzzet Derveze, *et-Tefsirü'l-Hadis: Nüzul sırasına göre Kur'an tefsiri*, çev. Şaban Karataş, Ahmet Çelen, Mehmet Çelen, (İstanbul : Ekin Yayınları, 1998), 5/42.

hakları olurdu: “Allah’ın küfrü bilip haber vermesi, küfrü terk etmemize engel olur. O halde Allah ne diye bizden gerçekleşmesi olanaksız olan bir şeyi istiyor ve ne diye bize böyle bir şeyi emrediyor?”. Eğer Allah’ın onların iman etmeyeceklerini bilmesi ve bunu bize haber vermesi, onların iman etmelerine bir engel teşkil etseydi, böyle bir soruya Allah ve Resulü mutlaka cevap verirdi.³⁹ Böyle bir itirazın olmadığını da kaynaklar bize haber vermektedir.

Âyette özellikleri ortaya konan “inkâr edenler”, hak din karşısında olumsuz tavır takınanlar ve bu tutumlarını gizlemeyenler, tercihlerini açıkça inançsızlık yönünde kullanan kimselerdir. Bunlar zamanla inkârcılıkta şartlanmış, başka inançlara ve fikirlere kulaklarını, göz ve gönüllerini kapayan kimselerdir.⁴⁰ Bu durumda küfründe ısrar eden ve kesin bir kararla hakkı kabul etmeye yanaşmayan herkes bu kapsam içerisinde yer alır.⁴¹

Ayrıca kulakları, kalpleri ilahi mesaja kapalı olan inkârcılara nasihat ve uyarının fayda vermeyeceği, uyarıların ancak gerçeği arayan ve Allah kelamını dinleyen ve kabul edenlerin üzerinde etkili olacağı belirgindir.⁴² Yâsîn sûresinde bu âyete benzer bir âyet geçmekte, onları uyarmanın veya uyarmamanın bir olduğu, inkârcıların iman etmeyecekleri ifade edilmektedir.⁴³ Bu genel bir kaide olarak düşünülüp her dönemdeki kâfirler için genel bir durum olarak telakki edilebilir. Peygamberlerin uyarılarına zamanında kâfirler nasıl karşı çıkmışlar ve kabul etmemişlerse aynı şekilde hidayet ve hakkı kabul noktasında âlimlerin uyarılarına da kendi dönemlerinde olan kâfirler itibar etmeyecektir. Dolaylı olarak peygamberlerden sonra gelen âlimler de bu konuda uyarılmakta ve kendileri teselli edilmektedir.

Yani onlar tasdik etmez, doğrulamazlar.⁴⁴ Ey Muhammed, o kâfirler nezdinde senin onları uyarman ve uyarmaman birdir. Onlar iman edecek değillerdir.⁴⁵ Burada Allah Teâla “onlar için birdir” demiş, fakat “senin için birdir” dememiştir. Yani ey Peygamber uyarman veya uyarmaman senin için eşit değildir. Fakat onlar hakkında bu durum eşittir. Çünkü onlar her durumda iman edecek değillerdir. Bu durum iyiliği emretmeye benzer. Çünkü iyiliği emretmekle muhatap olan kimse bu işi yapmasa sevap alamaz. Ancak yapan kimse sevap alır.⁴⁶ Hz. Peygamber inkârcıların iman etmesi için çok uğraşmış, onun bu husustaki gayretleri boşa çıkınca da çok üzölmüşü. Bu sebeple Allah peygamberine iman-küfür gerçeğini anlatarak onun bir kusurunun olmadığını, kendi tercihlerinin kusurlu olduğunu ifade ederek onu teselli etmiştir.⁴⁷ Bir bakıma bu âyetlerde Hz. Peygamber

³⁹ Râzî, *Tefsirü'l-Fahri'r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir*, 2/49.

⁴⁰ *Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir*, haz. Hayreddin Karaman vd., 1/75.

⁴¹ Bursevî, *Muhtasar Ruhu'l-Beyan tefsiri*, 1/71.

⁴² *Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir*, haz. Hayreddin Karaman vd., 1/75.

⁴³ Yâsîn 36/10.

⁴⁴ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsiru Mukatil b. Süleyman*, thk. Ahmed Ferid, (Beirut: Daru'l-Kitabi'l-İlmîyye, 2003), 1/32.

⁴⁵ Taberî, *Tefsirü't-Taberi = Câmiü'l-Beyân an Te'vili aji'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, 1/263.

⁴⁶ Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/404.

⁴⁷ *Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir*, haz. Hayreddin Karaman vd., 1/75.

teselli edilmiştir. Çünkü Hz. Peygambere sen uymakla görevini yaptın, fakat onlar çeşitli sebeplerle küfrü bırakıp iman etmeye yanaşmadılar denilmek istenmiştir. Kimlerin iman edip etmeyeceği veya küfürlerinde ısrar edip etmeyeceği bilinmediğinden her hâlükarda kâfirlerin uyarılmaları gerekmektedir. Bu durum peygamberden sonra gelen ve davet işini yapan âlimler için de geçerlidir.

Elmalı bu korkutma veya korkutmamanın peygamber için aynı olmadığını ifade eder. Bu korkutma yine peygamber için eşit değil onlar için eşittir. Zira Peygamber görevini yapmış ve Allah'ın delilini göstermiş ve açıklamıştır. Bu durumda sevap peygamberin günah ise kâfirlerin olmuş olur.⁴⁸

Âyette geçen "Onlar iman etmezler" ifadesi önceki âyette mücmel (kapalı) olarak anlatılan durumu açıklığa kavuşturmuştur. Yani, onlar uyarılsa da uyarılmasa da değişen bir şey olmayacak, iman etmeyeceklerdir.⁴⁹ Peygamberin onları uyarması veya uymaması arasında bir fark yoktur yani eşittir. Burada soru edatının gelmesi, uyarılıp uyarılmama arasında bir farkın olmadığını göstermektedir.⁵⁰ Âyette geçen "iman etmezler" ifadesi genel bir ifadedir. Bütün kâfirler için söylenmemiştir. Çünkü bazı kâfirler iman etmiş bir kısmı etmemiştir.⁵¹

Âyette uyarmanın kâfirlere fayda vermeyeceği belirtildikten sonra yine de uyarmanın yapılması, onların Allah nezdinde bir delillerinin kalmaması içindir.⁵² Ayrıca âyette belli şahısların iman etmeyeceklerinin bildirilmesi, gaybten haber vermektir. Bu da Kur'an'ın mucizelerinden biridir.⁵³

2. Allah'ın, İnkâr Edenlerin Kalplerini ve Kulaklarını Mühürlemesi

Allah kâfirlerin kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. İlgili âyet şöyledir: ... *حَتَّمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ* "Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir."⁵⁴ Zeccac'a göre âyette geçen "hatm", "örtmek", "bürümek" anlamına gelmektedir. Çünkü bir belge olarak hazırlanan şey mühürlenerek kapatılır ki, içindeki şeylere ilgili kimse dışında bir başkası vakıf olmasın.⁵⁵

Bu âyete göre, Allah onların kalplerini mühürlemiştir ve onlar hidayeti idrak edememişlerdir.⁵⁶ Bu âyette *عَلَى* harf-i cer iki defa zikredilmiştir. Harf-i cerrin iki nesneden önce tekrarlanması, her bir uzvun yani kalp ve kulakların her birinin mühürlenmiş olduğunu göstermektedir.⁵⁷ Çünkü mühürlenme kalp ve kulaklarda olur. Onların kalpleri ve gözlerinin mühürlenmesi sonucu akletmezler ve duymazlar.⁵⁸ İşitme yerleri olan kulaklarını mühürlenmiştir. Öyle ki hak ve doğru

⁴⁸ Elmalı, *Hak Dini Kur'an Dili*, 1/212.

⁴⁹ Beyzâvî, *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te'vil*, 1/28.

⁵⁰ Kurtubî, *el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'an*, 1/281.

⁵¹ Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/416.

⁵² Beyzâvî, *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te'vil*, 1/28; Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/416.

⁵³ Beyzâvî, *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te'vil*, 1/28; Neseî, *Ömer Neseî Tefsiri*, 1/414.

⁵⁴ el-Bakara, 2/7.

⁵⁵ Neseî, *Tefsirü'n-Neseî*, 1/19.

⁵⁶ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsiru Mukatil b. Süleyman*, 1/32.

⁵⁷ Zemahşerî, *el-Keşşaf an Hakaiki Gavamizi't-Tenzil ve Uyuni'l-Ekavil fi Vucühi't-Te'vil*, 1: 61.

⁵⁸ İbn Kesîr, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*, 2/280.

olarak işittikleri şeyden istifade edemezler.⁵⁹ Fakat onlar bu küfür eylemini yaptıkları zaman mühürleme ve damgalama durumu meydana gelir.⁶⁰ Bazı âlimlere göre buradaki mühürleme manendir. Kalplerin mühürlenmesi demek Allah'ın hitaplarını anlamamak ve O'nun âyetleri üzerinde düşünmemektir. Kulakların mühürlenmesi ise, kendilerine Kur'an okunduğunda onu anlamamaları veya Yüce Allah'ın bir ve tek olduğu çağrısı kendilerine iletilince bu çağrıya olumlu cevap vermemeleridir.⁶¹ Âyette geçen kalplerin mühürlenmesi, insanların küfürde kalmaya tercih ettiklerini bir göstergesidir. Kâfirler iman etme hususunda herhangi bir bilgi eksikliğine sahip değillerdir. Bilerek ve isteyerek inkârı seçmişler ve bunda da ısrar etmişlerdir.⁶² Yani ilk eylem yine insana aittir. Burada insana bir hak tanınmış fakat o peygamberlerin uyarısına aldırış etmeden küfürde ısrarcı olmuştur. İnsanın kendi özgür iradesi ve kararı neticesinde Allah onun kalbini ve kulaklarını mühürlemiştir.

Kalbin mühürlenmesi, kalbin günahlarla sarılmasıdır. Kulun işlediği günahlar kalbi her taraftan sarınca kalp günahla dalgalanmış ve sarılmış olur. Ona hakkın girmesi de pek mümkün olmaz.⁶³ Bu konuda Hz. Peygamberin şu hadisi örnek olarak verilebilir: "Mümin bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta belirir. Eğer tövbe ederse kalbindeki bu siyahlık kalkar. Eğer günah işlemekte ısrar ederse kalbindeki o siyahlık artar ve nihâyet kalbi kaplar."⁶⁴ Zikrettiğimiz bu hadis "Hayır hayır! Doğrusu onların kazanmakta oldukları kalplerini paslandırmıştır"⁶⁵ âyetinin tefsiri olarak zikredilmiştir.⁶⁶

Aslında onların kalplerinde bir mühür ve gözlerinde bir perde yoktur. Bu âyetteki durum, küfür ve günahı hoş gösteren, iman ve teati da çirkin gösteren bir durumun nefislerinde meydan gelmesidir. Bu duruma düşmelerinin sebebi, yoldan sapmaları, taklitte kalmaları ve doğru bir bakıştan yüz çevirmeleri sebebiyledir. Böylece onların kalplerine hak girmez, kulakları mühürlenir ve öğüt almazlar. Afak ve enfüsteki birçok âyet, bunlardan ibret alanlara çok manalar ifade ederken, bunlara fayda vermez. Böylece sanki gözleri perdelenmiş gibi olur, artık göremezler.⁶⁷

Kur'an'ın hikmeti ve İslami esaslara göre ilimde herhangi bir zorlama fiili yoktur. Allah'ın, önden ve sonradan bir şeyi bilmesi, onu yapması veya yaptırması anlamına gelmemektedir. Bu sebeple Allahu Teâlâ'nın kâfirlerin davranış biçimlerini bilmesi zorla yaptırmış olduğu anlamına gelmemektedir. Allah Teâlâ'nın vurmuş olduğu mühür kulun istemesinden sonra yaratılmıştır. Bu mühür

⁵⁹ Mahallî-Süyûtî, *Tefsirü'l-Celaleyn*, 1/3.

⁶⁰ Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'ân*, 1/34.

⁶¹ Kurtubî, *el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'an*, 1/285.

⁶² Mehmet Akın, "Bakara Suresi 6-7. Ayetler Çerçevesinde İnsan İradesine İlahi Müdahalenin Sınırları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/47 (Aralık 2016), 1003.

⁶³ Ateş, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsîri*, 1/105.

⁶⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VII, 240; İbn Mâce, *Zühed*, 29.

⁶⁵ Mutaffîfîn 83/14.

⁶⁶ Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, 1/214.

⁶⁷ Beyzâvî, *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te'vil*, 1/28.

vurma maddi değil, manevî daha doğrusu psikolojik bir süreçtir.⁶⁸ Özetle denilebilir ki kader, zorlama değildir. Âyette bahsi geçen bu kimseler, Allah bildiği için kâfir olmamışlar, kâfir olduklarında ve olacaklarından dolayı Allah öyle bilmış ve takdir etmiştir.⁶⁹ Buna göre batıl inançlara inatla sarılan ve hakikati dinlemeyi reddeden kişinin veya kişilerin zamanla gerçeği kavrama yeteneğini kaybedeceği muhakkaktır. Bu durum onun kalbinin mühürlenmesine sebep olur. Bütün tabiat kanunları –ki bunlara bir bütün olarak sünnetullah denilmektedir- Allah tarafından konulduğundan âyette geçen “mühürleme” Allah’a izafe edilmektedir. Oysa bu durum insanın hür tercihinin bir sonucudur. Önceden takdir edilme gibi bir durum söz konusu değildir.⁷⁰ Nitekim Nisâ sûresi 155. âyetinde de aynı durum şu şekilde ifade edilmektedir: “Küfürleri nedeniyle Allah onların kalplerine mühür vurmuştur.”⁷¹

3. İnkârcıların Gözlerinde Perde Bulunması

Kâfirler iman etmeye yanaşmadıklarından onların gözlerinde bir perde hâsıl olur. Bu perde onların inanmaları önünde bir engeldir.

... وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ... “...Gözleri üzerinde de bir perde vardır...”⁷² Yani onların gözlerinde bir perde vardır. Hidayeti, doğru yolu görmezler.⁷³ Bu kimselerin gözlerinin üzeri örtülüdür, gerçeği göremez ve ona erişemezler.⁷⁴ Bu perde, Allah’ın âyetlerini görmelerine engel teşkil etmektedir.⁷⁵ Bazı âlimlere göre “gözlerin üzerine perde çekilmesi”, Allah’ın yarattıklarına ve sanatının hayret verici yönlerine dikkat etmemek anlamındadır.⁷⁶

4. İnkâr Edenler İçin Şiddetli Bir Azabın Olması

7. âyetin sonunda kalpleri, gözleri ve kulakları kapalı olan kimseler için acıklı bir azabın olacağı ifade ediliyor:

... وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ... “...Onlar için büyük bir azap vardır.”⁷⁷ Yani onlar için kesintisiz çok bol,⁷⁸ sürekli ve kuvvetli⁷⁹ bir azap vardır. Burada akılları, gözleri ve kulakları hakka kapalı olan insanlar için elem dolu bir azabın olacağı vurgulanıyor.⁸⁰ Akıllarını, gözlerini ve kulaklarını hakka kapatanların cezası suç-ceza uyumu olarak ahirette Allah’ı görmekten ve O’nun selam sözünü işitmekten mahrum kalmalardır. Zira cennetin en büyük nimeti Allah’ın rızası olduğu gibi cehennemın en büyük azabı da

⁶⁸ bk. Resul Ertuğrul, *Kur’an’a Göre İnsanın Psiko-Sosyal Açısından Değerlendirilmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004), 52, 156-157.

⁶⁹ Elmalılı, *Hak Dini Kur’an Dili*, 1/217.

⁷⁰ Muhammed Esed, *Kur’an Mesajı*, Çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk (İstanbul, İşaret yay., 1997), 1/5.

⁷¹ en-Nisâ 4/155.

⁷² el-Bakara, 2/7.

⁷³ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsiru Mukatil b. Süleyman*, 1/32; Mahallî-Süyûtî, *Tefsirü'l-Celaleyn*, 1/3.

⁷⁴ İbn Kesir, *Tefsirü'l-Kur’ani'l-Azim*, 2/280.

⁷⁵ Neseî, *Tefsirü'n-Neseî*, 1/21.

⁷⁶ Kurtubî, *el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur’an*, 1/285.

⁷⁷ el-Bakara, 2/7.

⁷⁸ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsiru Mukatil b. Süleyman*, 1/32.

⁷⁹ Mahallî-Süyûtî, *Tefsirü'l-Celaleyn*, 1/3.

⁸⁰ Ateş, *Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri*, 1/105.

Allah'tan ve O'nun rızasından mahrumiyettir.⁸¹ Bu öyle acılar içerisinde bırakan büyük bir azaptır ki onun mahiyetini Allah'tan başkası bilemez.⁸²

Bu azapta "önceden bir takdir edilme" söz konusu değildir. Dünya hayatında hakikate karşı bilerek kör ve sağır kalmış olanlar için öteki dünyada hazırlanmış olan azap da, onların kendi tercihleri ve hür iradelerinin sonucudur. Tıpkı insanın dürüst ve doğru davranarak iyiliği ve huzuru elde etmeye yönelmesinin güzel bir sonuca götürmesi gibidir.⁸³

Azap, acı veren ve hayatın tadını ortadan kaldıran şeydir. Yemeği, içmeyi, uyumayı bırakan kimseye "عَذَابٌ" denir.⁸⁴ Bu azap hem dünyada hem de ahirette meydana gelir. Çünkü Bakara 114. âyette⁸⁵ ve Maide 33 ve 41. âyetlerde⁸⁶ inkârcılar için hem dünyada hem de ahirette bir azabın olacağından bahsedilir. Buna göre İslam'ın hidayet mesajından yüz çevirenler dünyada darlık, sıkıntı ve huzursuzluk içine düşerler. Zengin olsalar bile gönülleri huzur bulmaz. Bunların ahirette cezası ise Allah tarafından kendilerine takdir edilen büyük bir azaptır.⁸⁷ Bu azap kâfirlerin peygamberin davetine olumsuz cevap vermelerinin sonucudur. Onlar, dünyada gösterdikleri davranışların sonucunu azap olarak karşılarında göreceklerdir.

Sonuç

Bakara sûresi 6-7. âyetler kâfirlerin peygamberin daveti karşısında aldıkları tavrı ele almaktadır. Onların bu tavrı daha sonra kendilerinde birtakım durumların ortaya çıkmasına kapı aralamaktadır. Allah bir şekilde bunların kalplerini ve kulaklarını mühürlemekte, gözlerine perde çekmekte ve nihâyet onlar için büyük bir azap hazırlamaktadır.

Zikredilen âyetlerde kâfirlerin inanmama durumu geneldir. Kelimenin kök manası "örtmek" olduğundan, kâfirlerinde hakkı kabul etmediklerinden ve gerçeği örttüklerinden dolayı kendilerine ulaşan hak daveti kabul etmeyenler bu grupta ele alınabilir.

Bu âyeti genel anlamıyla düşünürsek kâfirlerin peygamberler tarihi açısından hiçbir zaman iman etmemeleri gerekirdi. Hâlbuki durum öyle olmamış

⁸¹ bk. Resul Ertuğrul, Ahiretteki Karşılık Bağlamında Kur'an'da Suç-Ceza Uyumu II, *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (Haziran 2020), 84-86.

⁸² Nesefti, *Tefsirü'n-Nesefti*, 1/21.

⁸³ Esed, *Kur'an Mesajı*, 1/5-6.

⁸⁴ Ateş, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, 1/105.

⁸⁵ "Allah'ın mescidlerinde O'nun isminin anılmasını yasak eden ve oraların yıkılmasına çalışan kimseden daha zalim kim vardır? Onların oralara korkmadan girememeleri gerekir. Dünyada rezillik onlarıdır, ahirette büyük azap da onlarıdır."

⁸⁶ "Allah ve Peygamberiyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası öldürülmek veya asılmak yahut çapraz olarak el ve ayakları kesilmek ya da yerlerinden sürülmektir. Bu onlara dünyada bir rezilliktir. Onlara ahirette büyük azap vardır."

"Kalpleri inanmamışken, ağızlarıyla, "İnandık" diyenler, Yahudilerden yalana kulak verenler ve başka bir topluluk hesabına casusluk edenlerden inkâra koşanlar seni üzmesin. Sözlere asıl yerlerinden değiştirirler de, "Böyle bir fetva size verilirse alın, verilmezse kaçın" derler. Allah'ın fitneye düşmesini dilediği kimse için Allah'a karşı senin elinden bir şey gelmez. İşte onlar Allah'ın, kalplerini arıtmak istemediği kimselerdir. Dünyada rezillik onlarıdır. Onlara ahirette de büyük azap vardır."

⁸⁷ Ateş, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, 1/105.

onlara potansiyel olarak iman etme imkânı verilmiştir. Nitekim İslam tarihi bunların örnekleriyle doludur. Hz. Peygamber döneminde inkâr edenlerden, müşriklerden ve münafıklardan gittikleri yolun yanlış olduğunu kavrayarak iman eden çok kimse vardır. Bir bakıma bu âyetlerde küfründe inat edip hakkı kabul etmeye yanaşmayanlar kastedilmektedir.

Allah kullarına zulmedici değildir. Allah insana bir senaryo çizmiş ve insan da bu senaryoya göre oyununu oynamak zorundadır şeklindeki bir anlayış doğru bir anlayış değildir. Her kişi yaptığından sorumludur. Çünkü kendisine bir irade bahşedilmiştir.

Kur'an'ın genel hitabını düşündüğümüzde insanın dünyaya gönderiliş amacı imtihandır. İnsan özgür olursa bir imtihandan söz edebiliriz. Zorlama bir durumda, insanın seçme özgürlüğünün ortadan kaldırıldığında insanın imtihanının bir anlamı kalmayacaktır.

Kâfirlerin peygamberin kendileri için yaptığı daveti kabul etmemelerinde çeşitli unsurlar etkili olmuş olabilir. Bunlar kibir, gurur, haset, bencillik, önyargı, atalar dinini taklit ve maddi unsurlar vb. hususlardır. Nitekim peygamberler tarihine baktığımızda bazen kibir bazen çekememezlik bazen de maddi kaygılar nedeniyle kâfirler iman etmeye yanaşmamışlardır.

Konuyla ilgili âyetleri Kur'an'daki diğer âyetlerden bağımsız bir şekilde düşünemeyiz. Çünkü Kur'an'ın âyetleri birbirini tefsir eder. Diğer âyetlerle birlikte düşünüldüğünde insanın bir irade sahibi olmasının ve kendine bir özgürlük alanı verilmesinin neticesinde bu sonuçları kendisi tercih etmektedir. Yani bu sonucun yapıp etmelerinin bir neticesi olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca sünnet de bu konuda bizlere yol göstermektedir. Çünkü Hz. Peygamber'in hayatı, çabası, mücadelesi bizlere insanın bir seçme hakkının olduğunu göstermektedir. Her şey Allah tarafından takdir edilmiş olsaydı o vakit peygamberlerin mücadelelerinin anlamı olmazdı. O, ashabına ve kızına gayret ve çaba içinde olmalarını tavsiye etmiştir. Çünkü her insan yaptığından sorumlu olacak, mükâfat veya cezayı hak etmiş olacaktır.

Ele aldığımız bu âyetlerde aynı zamanda Hz. Peygamber'e bir teselli vardır. Çünkü Hz. Peygamber uyarma görevini tam manasıyla yapmış, fakat inkârcıların birçoğu iman etmeye yanaşmamışlardır. Fakat burada farklı bir durumda vardır ki o da kimlerin iman edip etmeyeceği bilinmediğinden her halükarda kâfirlerin uyarılmaları gerekmektedir. Nitekim Hz. Peygamberin daveti neticesinde de bazı kâfirler küfür yolunu terk edip iman etmişler, bazıları ise küfürde ısrar edip iman etmeye yanaşmamışlardır. Peygamberin varisi olan âlimler de davet görevini yapmakla yükümlüdürler. Davete ister olumlu ister olumsuz cevap verilecek olsun onlar için bu durum önemli değildir. Onlar her şartta imana davetle yükümlüdürler.

Küfrün elebaşları Hz. Peygamber döneminde hakka karşı nasıl kör ve sağır ideyseler günümüzde de aynı tavrın devam ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü âyetler sadece bulunduğu tarihe değil bütün zamanlara ve mekânlara dolayısıyla bütün insanlara hitap etmektedir. Âyetler nüzul ortamındaki insanlara bir şeyler söylediği

gibi günümüze de mutlaka hitapta bulunmakta ve kıyamete kadar rehberliğini sürdürmektedir.

Kaynakça

- Akın, Mehmet. "Bakara Suresi 6-7. Ayetler Çerçevesinde İnsan İradesine İlahi Müdahalenin Sınırları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/47 (Aralık 2016), 999-1004.
- Albayrak, Halis. *Kur'ân'ın Bütünlüğü Üzerine*. İstanbul: Şule Yayınları, 1996.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1989.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed. *Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Te'vil*. Takdim. Mahmud Abdulkadir Arnavut. Beyrut: Daru'l-Sadr, 2004.
- Bursevî, İsmâil Hakkı. *Muhtasar Ruhü'l-Beyan Tefsiri*. İhtisar eden. Muhammed Ali Sabuni, İstanbul: Damla Yayınevi, ts.
- Çantay, Hasan Basri. *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*. İstanbul: Elif Ofset, 1979.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsirü'l-Hadis: Nüzul sırasına göre Kur'an tefsiri*. çev. Şaban Karataş, Ahmet Çelen, Mehmet Çelen, İstanbul: Ekin Yayınları, 1998.
- Ertuğrul, Resul. Ahiretteki Karşılık Bağlamında Kur'an'da Suç-Ceza Uyumu II. *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (Haziran 2020), 71-96.
- Ertuğrul, Resul. *Kur'an'a Göre İnsanın Psiko-Sosyal Açından Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Esed, Muhammed, *Kur'an Mesajı*, Çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İstanbul, İşaret yay., 1997.
- Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. y.y: Eser Neşriyat, 1979.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer. *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*. thk. Mustafa es-Seyyid Muhammed vd. Kahire: Müessesetu Kurtuba; Mektebetü'l-Evladi's-Şeyh li't-Türas, 2000/1421.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sadr, 2011.
- İsfehânî, Râgıb. *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Seyyid Kilani, Beyrut: Daru'l-Ma'rife, ts.
- Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir*. haz. Hayreddin Karaman, Mustafa Çağrıncı, İbrahim Kafi Dönmez, Sadrettin Gümüş. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'an*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2006.

- Mahallî-Süyûtî Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî eş-Şâfiî. *Tefsirü'l-Celaleyn*. İstanbul: Salah Bilici Kitabevi Yayınları, ts.
- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsiru Mukatil b. Süleyman*. thk. Ahmed Ferid, Beyrut: Daru'l-Kitabi'l-İlmîyye, 2003.
- Nesefî, Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Tefsirü'n-Nesefî*. thk. Zekeriyya Umayrat, Lübnan: Daru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 2008.
- Nesefî, Necmeddin. *Ömer Neseî Tefsiri*. çev. Muhammed Coşkun, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Râzî, Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer Fahreddin. *Tefsirü'l-Fahri'r-Râzî=Mefatihü'l-Gayb=Tefsirü'l-Kebir*. Beyrut: Daru'l-Fikr, 1981.
- Sinanoglu, Mustafa. "Küfür" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2002, 26/533-536.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir. *Tefsirü't-Taberi = Câmiü'l-Beyân an Te'vili ayi'l-Kur'an*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 2003/1424.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşaf an Hakaiki Gavamizi't-Tenzil ve Uyuni'l-Ekavil fi Vucühi't-Te'vil*. thk. Muhammed Abdul-Selâm Şâhin, Lübnan: Daru'l-Kütübü'l-İlmîyye, 2009.